

A kisebbségek parlamenti képviselőinek koncepciója

Dr. Kállai Ernőt a nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosát, mint a kisebbségi közösségek szószólóját, felkérték az Országos Kisebbségi Önkormányzatok Elnökei, hogy a velük közösen kidolgozott, a kisebbségek parlamenti képviselőiről szóló koncepciót, adja át a kormány képviselőjének.

A kisebbségi ombudsman az idén első alkalommal hívta össze a II. Kisebbségi Kerekasztalt, amelynek ez alkalomból volt meghívott vendége Gémesi Ferenc a MEH kisebbségpolitikáért felelős szakállamtitkára.

A kisebbségi közösségek ezúton kérik a kormányt, hogy kezdje el, a több mint másfél évtizede fennálló mulasztásos alkotmányosértést orvosló törvényjavaslat kidolgozásához szükséges egyeztető tárgyalásokat.

A koncepció szövege

A nemzeti és etnikai kisebbségek országgyűlési képviselőit szabályozó törvény koncepciója

A magyarországi kisebbségpolitika legnagyobb adóssága, hogy nem sikerült megvalósítani a nemzeti és etnikai kisebbségek országgyűlési képviselőit. E mulasztás következtében a kisebbségi közösségek nem tudnak intézményesített módon részt venni a törvényhozás munkájában.

A kisebbségek parlamenti képviselőinek biztosítása nem a részükre juttatott kiváltság, hanem az egy alkotmányos jog érvényre juttatását szolgálja. Annak érdekében, hogy az Országgyűlés még ebben a választási ciklusban eleget tudjon tenni jogalkotási kötelezettségének, az alábbiakban ismertetem a kisebbségek parlamenti képviselőinek biztosítására vonatkozó - a 13 országos kisebbségi önkormányzat vezetőjével egyeztetett - javaslataimat.

A törvényi szabályozást akkor tartom alkotmányossági és kisebbségi jogi szempontból elfogadhatónak, ha eleget tesz az alábbi követelményeknek:

- az alkotmányos keretek figyelembe vétele mellett mind a 13 kisebbségi közösség számára reális esélyt kínál az országgyűlési képviselői mandátum megszerzésére;
- a kisebbségi országgyűlési képviselőket a kisebbségi választópolgárok választják a törvényben meghatározott kedvezmények igénybevételeivel;
- a kisebbségi országgyűlési képviselőket ugyanazok a jogok illetik meg, mint az általános szabályos szabályok szerint megválasztott országgyűlési képviselőket, azzal az eltéréssel, hogy csak a kisebbségi jelölő szervezetek (pártok) által létrehozott képviselőcsoportokhoz csatlakozhatnak.

E követelmények érvényesítése érdekében szükségesnek tartom az Alkotmány rendelkezéseinek módosítását.

Az Alaptörvényben ki kell mondani, hogy: „A kisebbségek képviselethez való jogának érvényesülése érdekében a Magyar Köztársaság törvényei az országgyűlési és a helyi önkormányzati képviselők választása során kedvezményeket biztosítanak. A kisebbségi országgyűlési képviselőket a kisebbségi választópolgárok választják.

1. A választójogosultak köre

A választás és a választhatóság jogával a kisebbségi közösségek azon tagjai rendelkeznek, akiknek - az általános szabályok szerint - az országgyűlési képviselők választásán választójoga van.

Abban az esetben, ha a kisebbségi képviselők választásában a többségi társadalom tagjai is részt vehetnek, létszámukból adódóan döntően befolyásolhatják a választás eredményét.

Amennyiben egy kisebbségi párt az általános szabályok szerint vesz részt a választásokon, ez nem érinti a kisebbségek kedvezményes országgyűlési képviseletének kérdését. Ezzel szemben a kisebbségi párt mandátumszerzésének megkönnyítését szolgáló kedvezményeket csak a többségi állam asszimilációs nyomásának ellensúlyozása érdekében előnyben részesíteni kívánt kisebbségi közösségek tagjai vehetik igénybe.

Ebből következően alkotmányossági követelmény, hogy a kedvezményes szabályok szerint megválasztott kisebbségi képviselők ne a választópolgárok teljes körétől kapják a mandátumszerzéshez szükséges legitimációt, hanem e felhatalmazásnak a nemzeti vagy etnikai kisebbségi választóktól kell származnia.

A kisebbségi választópolgárok nyilvántartása érdekében kisebbségi választói jegyzéket kell létrehozni. Ezt célszerű valamilyen módon összekapcsolni a kisebbségi önkormányzati választásokra készített jegyzékekkel.

A jegyzékbe a kisebbségi választópolgárokat kérelmükre veszik fel. A kisebbségi közösség által választott bizottság kontrollt gyakorol a jegyzék összeállítása fölött. A bizottságot fel kell ruházni azzal a jogosultsággal, hogy megítélje: a kérelmező az adott kisebbség tagjai közé tartozik-e. Törvényben szabályozott eljárási rendben elutasítható a jegyzékbe vétel, ha az egyén nyilatkozata nem valós identitáson alapul, hanem a választási visszaélés szándékával történik.

A bizottság minél megalapozottabb döntése érdekében meg kell határozni a kisebbségi közösséghez tartozás objektív kritériumait, és a jegyzékbe vételi eljárás során ezeket kell alkalmazni.

A kisebbségi választói jegyzékbe felvettek névsorát nyilvánosságra kell hozni. A kisebbségi választói jegyzék „titkossága” megakadályozza, hogy a közösségek fel tudjanak lépni az önkormányzathoz, illetve az önazonosságához való kollektív jogot sértő cselekményekkel szemben. A jegyzékbe vétel ügyében hozott döntés kapcsán biztosítani kell a bírói jogorvoslat lehetőségét.

2. A jelöltállítás

A választáson a kisebbségi jelölő szervezetek (pártok) listát állítanak.

A listára történő szavazás indoka, hogy jobban koncentrálja a választópolgárok szavazatait, mintha egyéni jelöltek indulnának. A mandátum megüresedése esetén nincs szükség időközi választásra, a kiesett képviselő helyébe a listán soron következő jelölt lép.

A kisebbségi szervezet (párt) listaállításához a kisebbségi választói jegyzékbe felvett választópolgárok 10 %-ának, de legalább 500 választópolgárnak az aláírásával hitelesített ajánlása szükséges.

A jelöltállítás jogát - mivel a kedvezményes képviselet közösségi jog - kizárólag azon kisebbségi szervezetek (pártok) számára indokolt biztosítani, amelyek valós közösségi támogatottsággal rendelkeznek. Ennek hiányában fennáll annak a lehetősége, hogy „szétforgácsolódnak” a kisebbségi szavazatok, ami ellehetetleníti a mandátumszerzést.

3. A választási eljárás

A Magyar Köztársaság területe kisebbségenként egy-egy választókerületet alkot.

A nemzeti és etnikai kisebbségek szórványban élnek, ezért egyetlen egyéni vagy területi választókerületben sincsenek többségben. Ennek a hátránynak a kiegyenlítését szolgálja a 13 kisebbségi választókerület.

4. A szavazás

A kisebbségi választói jegyzékbe felvett választópolgárok az egyéni képviselőjelölt mellett vagy a kisebbségi listára vagy a területi párlistára szavazhatnak.

A kisebbségi választópolgárok két szavazattal rendelkeznek, vagyis el kell dönteniük, hogy a kisebbségi listán vagy a pártok által állított területi listán szereplő jelölt mandátumszerzését kívánják támogatni. A kisebbségi listára csak a kisebbségi választói jegyzékben szereplő választópolgár szavazhat. A kisebbségi választópolgár azonban dönthet úgy is, hogy nem a kisebbségi listára adja le a szavazatát, hanem a területi listára. Ennek megfelelően vagy a kisebbségi lista vagy a területi választókerületi lista szavazólapját veheti át. A kisebbségi választópolgár az egyéni választókerületi jelöltre leadott szavazatával kifejezheti politikai preferenciáját.

A politikai meggyőződésének szabad kinyilvánításához való joga tehát akkor sem sérül, ha a kisebbségi listára szavaz, és így nem támogathatja a területi lista mandátumszerzését.

5. A választás eredményének megállapítása

A kisebbségek számára biztosított választójogi kedvezmények célja a számarányukból adódó esélyegyenlőtlenség kiküszöbölése. Ennek hiányában a kisebbségi közösségeknek nincs reális esélyük a képviselőhöz szükséges szavazatszám elérésére.

A hatályos szabályozás értelmében a politikai pártok az országos listáról arányosan, egy törvényben meghatározott számítási mód alapján jutnak képviselői mandátumhoz.

A kisebbségi képviselőt biztosítása érdekében az alábbi kedvezményeket javaslom:

A kisebbségi lista ugyanolyan szavazatszámmal szerezhessen mandátumot az országos listáról, mint a nem kisebbségi pártok listája, azzal az eltéréssel, hogy ennek ne legyen feltétele az 5 %-os választási küszöb átlépése.

Ez a megoldás azonban csak a nagyobb létszámú kisebbségek esetében tenné lehetővé a mandátumszerzést.

Kiegészítő szabályként ezért javaslom: amennyiben a fenti módon nincs lehetőség a mandátumszerzésre, kisebbségenként egy kedvezményes mandátumra legyen jogosult a legtöbb, de legalább 1000 szavazatot elérő jelölő szervezet.

Az országos kisebbségi önkormányzatok többsége a választópolgáraik létszámára figyelemmel 1000 szavazathoz szeretné kötni a mandátumszerzést. Ez a szavazatszám lényegesen alacsonyabb, mint amennyi az általános szabályok szerint a mandátumszerzéshez szükséges. Ennek ellenére azért tartom mégis elfogadhatónak, mert a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvény 61. § (2) bekezdése értelmében egy közösség akkor ismerhető el nemzeti vagy etnikai kisebbségként, ha legalább 1000, magát e kisebbséghez tartozónak valló személy azt az Országgyűléstől népi kezdeményezésben kéri, vagyis legalább 1000 választópolgárral rendelkezik.

Budapest, 2008. február 5.

Dr. Kállai Ernő